

Midtlýngutvalgets rapport NOU 2009:18

Uttalelser fra Fylkesmannen i Hedmark

Fylkesmannen i Hedmark har valgt å gi uttalelser i de forslag der man er uenig med utvalgets forslag. Under forslagene til kapittel 16 og 17 har vi valgt å komme med kommentarer.

Fylkesmannen i Hedmark støtter de andre forslagene fra utvalget.

Kapittel 13 Tidlig innsats og forebygging

Forslag nr 3:

- Kommunen får plikt til å sikre språkkartlegging av barn omkring fylte tre, fire og fem år. For tospråklige barn må begge språk kartlegges.

Fylkesmannen støtter en plikt til språkkartlegging, men det bør vurderes om dette kan foretas omkring fylte tre og fem år.

Forslag nr. 5:

- *Læringsboka* innføres som felles verktøy for tidlig innsats og oppfølging. Boka følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Fylkesmannen støtter forslaget, men mener det er viktig at forhold omkring *Læringsboka* vurderes nærmere slik at informasjonen ivaretas på en juridisk forsvarlig måte.

Forslag nr. 7:

- Dokumentasjons- og rapporteringsarbeid i barnehage og skole begrenses til det som tjener barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø. Omfanget av dokumentasjons- og rapporteringssystemer må derfor gjennomgås med sikte på å skape mer sammenheng og frigjøre ressurser til lærings- og utviklingsarbeid.

Fylkesmannen deler utvalgets bekymring om at ressurser til rapportering, dokumentasjon og administrasjon ikke må bli for tidkrevende for barnehagens – og skolens medarbeidere.

Kapittel 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

Forslag nr 1:

- Retten til spesialundervisning i opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til *ekstra tilrettelegging i opplæringen*. Denne retten utløses når eleven ikke har et

tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen omfatter det mangfold av tiltak som settes verk i form av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak.

Fylkesmannen støtter ikke forslaget om å erstatte retten til spesialundervisning til en rett til ekstra tilretteleggingen i opplæringen. Ut fra erfaringer fra tilsyn på området ser man at det er forvirring rundt begrepene tilpasset opplæring og spesialundervisning. En opprettholdelse av begrepet: rett til spesialundervisning vil bedre kunne sikre at elever med behov for spesialundervisning får den opplæring de rettmessig har krav på etter opplæringsloven.

Forslag nr. 5:

- Vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering slik det forutsettes i dagens § 5-3 i opplæringsloven, men basert på barnehagens og skolens egen saksforberedelse, gjort i samarbeid med PP-tjenesten.

Fylkesmannen støtter ikke utvalgets forslag om at vedtak om spesialundervisning kan fattes basert på barnehagens og skolens egen saksforberedelse, gjort i samarbeid med PP-tjenesten. Ordningen med at enkeltvedtak fattes på bakgrunn av sakkyndig vurdering vil bedre kunne ivareta elevenes rettigheter. Denne ordningen anbefales videreført. Dette krever imidlertid et tett samarbeid PPT/skole slik at PPT er godt kjent med skolens organisering, metoder, tilpasset opplæring, læringsstrategier m.m. PPT må være mye ut i skolen for å veilede, observere eleven, og sammen med lærer vurdere tiltak og sammen endre nødvendig kurs.

Kapittel 15 Tilpassede og fleksible opplæringsløp

Forslag nr.1:

- Læreplanverket for Kunnskapsløftet gjennomgås med sikte på å gi fagplanene tydelige innholdsmomenter, og sørge for at det blir et helhetlig og konsistent styringsdokument og arbeidsgrunnlag for opplæringen.

Fylkesmannen støtter ikke utvalgets forslag til tydelige innholdsmomenter inn i læreplanene. Vi støtter oss til den samtlende evalueringen av Reform 94, Reform 97 og Kvalitetsutvalget innstilling med forbedring av læreplanene på to hovedområder:

- a. For det første var det enighet om at visse sider ved innholdet burde prioriteres og gis større oppmerksomhet. Derfor foreslo Kvalitetsutvalget å innføre begrepet basiskompetanse.
- b. For det andre syntes det å være en generell enighet om at L97- og R94-planene var for omfattende og detaljerte, og at de burde bli klarere og mindre omfattende.

I Kvalitetsutvalgets innstilling ble det dessuten uttrykt at det i mange tilfeller var utydelig hva som var nasjonale føringer og hva som kunne utvikles på lokalt nivå. Det ble også hevdet at læreplanene var preget av generelle mål og detaljerte hovedmomenter som anga alt fra detaljert fagstoff til arbeidsmåter.

I St.melding nr. 30, Kultur for læring, ble det lagt til grunn at det eleven og lærlingen skal lære, skulle fastsettes som mål for elevens kompetanse. I veiledningen i lokalt arbeid med læreplaner heter det bl.a. at:

- *”For å synliggjøre og legge til rette for progresjon og sammenheng mellom grunnskole og videregående opplæring skal læreplanene for fag være gjennomgående for hele grunnopplæringen der dette er mulig.*
- *Læreplaner for fag skal inneholde mål for fagkompetanse som skal kunne nås.*
- *Målene relateres til hovedområdene i faget. Mål for grunnleggende ferdigheter skal integreres i alle læreplaner for fag – på fagets premisser.*
- *Målene skal være slik utformet at de er egnet som grunnlag for dialog mellom alle aktører som er involvert i opplæringen (elever / lærlinger, lærere / instruktører, foresatte, ledere og skoleiere).*
- *Det utvikles ett sett læreplaner for hvert fag i grunnopplæringen; tilpassing til ulike målgruppers behov er et profesjonelt ansvar.*
- *Det utarbeides tilrettelegginger for den samiske skolen i nødvendig omfang.*
- *Læreplaner for fag skal fortsatt fastsettes som forskrift.”*

Departementet så flere fordeler ved denne omleggingen:

- *”Elevene trenes mer systematisk opp i grunnleggende ferdigheter.*
- *Den innebærer en forenkling av læreplan- og målhierarkiet.*
- *Mål som skal kunne nås, blir tydeliggjort både for elever, lærere og foresatte.*
- *Det blir nær sammenheng mellom nasjonale prøver og læreplaner for alle fag.*
- *Forventningene til skolene/lærerne/elevene blir tydelig uttrykt.*
- *Dialogen med foresatte vil bli enklere.”*

Videre mener vi at det vil være viktig å ta hensyn til det arbeidet Utdanningsdirektoratet gjør i forhold til veiledninger som er utarbeidet og planlagt for læreplaner og utarbeidelse av vurderingskriterier i fag.

Forslag nr. 2:

- Det utvikles differensierte læreplaner i fellesfagene for studieforberedende og yrkesforberedende utdanningsprogrammer som kan imøtekomme elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer bedre enn i dag.

Fylkesmannen støtter dette, men det er viktig at elever ved de yrkesfaglige utdanningsområdene kan velge hvilke læreplaner de ønsker å følge. Noen elever fra yrkesfaglig utdanningsprogram søker seg inn til påbygg til generell studiekompetanse, da må disse elevene få mulighet til å få den nødvendige kompetansen for å nå dette målet. Fellesfagene kan organiseres i to læreplaner en teoretisk og en praktisk tilsvarende slik det er i matematikk i dag.

Kapittel 16 PP-tjenesten og Statped tettere på

Kommentar:

Forslagene under dette kapitlet gis støtte. Deler av de ressursene som i dag tilhører Statped-systemet vil med disse forslagene øke kompetansen i PPT og de vil komme nærmere elevene og flere elever vil kunne få glede av ressursene. PPT vil dessuten ha behov for en øking av ressurser for å ha mulighet til tettere samarbeid med skolene både i forhold til sitt arbeide med enkeltelever og også i forhold til systemrettet arbeid. Dette vil også gi større mulighet for å bruke PPT sin kompetanse som bidrag til heving av kvaliteten i den ordinære opplæringen. Målet må være at tidlig innsats og en god tilpasset opplæring skal kunne bidra til at behovet for spesialundervisning på sikt vil minke i omfang.

Kapittel 17 Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Kommentar:

Fylkesmannen støtter betydningen av å utarbeide et virkemiddel for koordinerte tjenester tilpasset individuelle behov. Man ser imidlertid utfordringer i forhold til å sikre begrepsforståelse i forhold til ulik lovverk og ulike profesjoner. Videre må det sikres systematisk og god dokumentasjon i flere typer planer i et tverrfaglig samarbeid. Overføring av informasjon, på tvers av etater og på ulike nivå, må sikres på en juridisk forsvarlig måte.

Gjennomførbarhet, kvalitet, brukervennlighet samt hjemmel i gjeldende lovverk må være sentrale stikkord i arbeidet for å sikre brukeren koordinerte tjenester.

Et tverrfaglig/ tverretatlig samarbeidet må ha tydelig forankring i lovverket slik at brukerens rettigheter blir ivaretatt. En må også skape oversiktelige arenaer. Tilsynsmyndighet bør avklares.

Kapittel 18 Økt kompetanse på alle nivåer

Fylkesmannen støtter utvalgets forslag om at grunn-, etter- og videreutdanning for lærere styrkes.

Kommentar til 18.1.1 Lærerutdanningen som arena for styrking av lærernes kompetanse

Fylkesmannen i Hedmark er enig at lærerutdanningen er hovedarena for styrking av lærernes kompetanse, men synes ikke at dette spesifikt skal knyttes opp mot GNIST slik utvalget foreslår i boks 18.1 tredje strekpunkt.

Forslag nr3:

- *Grunn-, etter- og videreutdanning for lærere samordnes innenfor rammene av GNIST* tas ut.

Begrunnelse:

GNIST har en målsetting fem år fram i tid og oppfattes som et prosjekt, dvs. noe som er tidsbegrenset.